

קלוטה כמי שהונחה דמיא

המשנה הראשונה במסכת שבת מתחילה ברשימה של כמה דוגמאות של מלאכת הוצאה. בכל דוגמא, יש שני אנשים- העני, שהוא עומד בחוץ ברה"ר, והבעה"ב, שהוא עומד בפנים ברה"י. המשנה מלמדת אותנו שאם או העני או הבעה"ב עושה גם העקירה וגם ההנחה בשוגג הרי הוא חייב קרבן חטאת.

הגמ' בדף ד' ע"א מוסיפה כלל אחר, והוא שכדי להיות חייב במלאכת הוצאה צריכים גם שהעקירה וההנחה תקרו מעל גבי מקום שהוא לפחות ד' טפחים על ד' טפחים. לכן, הגמ' מקשה שבמקרה של משנתנו, שבו החפץ מועבר מיד ליד ואין לנו מקום ד', לא בעקירה ולא בהנחה, איך מחייבין העני או הבעה"ב?

הגמ' מנסה ליישב את הקושיא בכמה אופנים. באופן ראשון, הגמ' מתרץ שמשנתנו נוקט בשיטת ר' עקיבא שסובר ש"קלוטה כמי שהונחה דמיא".

בהבנת המושג של קלוטה כמי שהונחה דמיא, יש שתי דרכים גנרליות הנמצאות בראשונים. לפי הדרך הראשונה, אנחנו רואים חפץ כשהוא נוסע באויר כאילו הוא מונח בארץ. לפי הדרך השנית, רואים החפץ כאילו הוא מונח באויר.

נראה שר"ח מסכים אם הדרך הראשונה. הוא כותב: "ואוקמה רבה לר"ע דסבר קלוטה באויר כמי שהונחה בארץ." ונראה שלפי שיטת ר"ח, מפני שהארץ גדולה יותר מד' על ד', אנחנו מקיימים הדרישה של ד' על ד' ע"י הדין של קליטה. אבל יש בעייה, המושרשת בדברי רבה בגמ', עם הפירוש הזה: "אמר רבה הא מני ר"ע דאמר לא בעי מקום ארבעה על ארבעה." לפי ר"ח, ר"ע עדיין צריך מקום ד' לחייב מישהו במלאכת הוצאה (רק דקלוטה נותנת לנו את המקום ד')! ליישב הבעייה הזאת, צריכים לפרש דברי הגמ' באופן אחר. והוא, שהכוונה במילים "לא בעינן מקום ד' על ד'" היא שאיננו צריכים מקום ד' על ד' פיסקלי לחייב המוציא. אבל עדיין צריכים מקום ד' על ד' מושגי.

משמע מדברי התוס' בד"ה דאמרינן שהם אינם מסכימים לפירוש של ר"ח. הם אומרים שאי אפשר שר"ע יסבור גם שקלוטה כמו שהונחה דמי וגם שילפינן זורק ממושיט. אם סובר ר"ע שקלוטה כמו שהונחה אז אם מישהוא זורק חפץ מרה"י לרה"י דרך רה"ר למעלה מעשרה, יהיה כזורק מרה"י למקום פטור ושוב ממקום פטור לרה"י כיון שהחפץ נקלט במקום פטור וקלוטה כמו שהונחה. אם כן, הזריקה אינה דומה לסצנריו של מושיט בגלל שבמושיט החפץ אינו כמונח על מקום פטור באמצע הילוכו, ולכן אי אפשר ללמוד זורק ממושיט. מזה שכתב התוס' שבזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע למעלה מעשרה החפץ חשוב כמונח במקום פטור, מוכח שהם סוברים כצד השני בחקירה הקודמת שהחפץ מונח באויר. אלו היו סוברים כר"ח שהחפץ חשוב כמונח על הארץ, לא היה החפץ חשוב כמונח במקום פטור, אלא כמונח ברה"ר.

הרמב"ן חולק על שיטת התוס' הנ"ל. הוא סובר שלגבי רשות מופרדת מהקרקע, אינו שייך הדין של קליטה. בסצנרין הקודם כשהחפץ נזרק דרך מקום פטור שהיא למעלה מרה"ר, הוא לא ינוח בתוך מקום הפטור והסצנרין עדיין דומה למושיט. מבואר בקהילות יעקב על מס' שבת (סימן ו' אות ד') שהמחלוקת הזאת מבוססת בחקירה הנ"ל. מפני שהרמב"ן סובר שהחפץ שהוא קלוט באויר כמי שמונח בקרקע, הוא חולק על התוס' לגבי השייכות של קלוטה ברשות המופרדת מהקרקע.

לכאורה, רש"י מסכים עם שיטת התוס' שהחפץ מונח באויר. בלשונו, "קלוטה הואיל ונקלט באוירה של רשות הרבים, כמי שהונחה בתוכו הוא, ואף על גב דלא נח." מפרספקטיבה דקדוקית, בטוח שכוונת רש"י היא שהחפץ מונח באויר מפני שהוא השתמש בכינוי סופית זכר במילה "בתוכו". אם הוא רצה לומר שהחפץ מונח לארץ הוא היה ישתמש או במילה "בתוכה" או במילה "עליה". (שם דרך) רע"א מסכים לפירוש של הרב ברוידה בדברי רש"י. הוא אומר שלפי שיטת רבי עקיבא בסוגייתנו איננו צריכים לא מקום ד' על ד' ולא מקום כל שהוא. אז בודאות החפץ מונח באויר ולא בארץ לפי פירוש רש"י.

אבל כמה אחרונים מתנגדים לפירוש הקודם בגלל פירושו של רש"י בסוגיות אחרות בענין קלוטה כמי שהונחה דמיא. לדוגמא, רש"י מעיר במס' עירובין בדף יג ע"ב ד"ה "אלא": "כיון דלמטה מעשרה, הואי כמאן דמנחא אארעא דמיא, דכל למטה מעשרה קלוטה כמה שהונחה דמיא." והנה רש"י סובר שהחפץ חשוב כמונח בארץ. וכן רש"י מעיר על מס'

גיטין בדף עט ע"א, "קלוטה בתוך האויר כמי שהונחה לארץ דתניא הזורק בשבת מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע רבי מחייב וחכמים פוטרם."

ליישב את הסתירה, אפשר לומר שרש"י מחלק פירושו לדין של קלוטה בין תנא לתנא. מצינו בתוס' (ד"ה זרק בדף ד ע"ב) ובראשונים אחרים שהם נותנים פירושים שונים לדין של קלוטה בין כמה תנאים, כמו רבי, רבי יהודה, ורבי עקיבא.

רש"י מפרש הדין של קלוטה בשיטת ר"ע במס' בבא קמא דף ע עמוד ב ואינו מציין המקום שהחפץ מונח שם. ולפי דעתי, רש"י אינו מבאר הדין של קלוטה לשיטת ר"ע בשום מקום אחר. לכן, אפשר לומר שרש"י מפרש בשיטת רבי עקיבא שהדין של קלוטה גורם להחפץ להיות מונח באויר אע"ג דהוא אינו סובר כן לפי תנאים אחרים.